

פרשת בהר - איסור לקיחת ריבית

נאמר בפרשה "וכי ימוך אחיך... אל תקח מאתו נשך ותרבית" (כה לה-לו) - בפסוק כתוב איסור לקיחת ריבית.

התורה כתבה את איסור לקיחת ריבית בשתי לשונות נשך ותרבית כדי לחייב את המלווה בריבית בשני לאווין (ב"מ ס:).

הרש"ר הירש כתב בפירושו שכל שם מתאר את הריבית מזווית אחרת: המילה נשך מתארת את הריבית מצידו של הלווה, שהריבית נושכת אותו; והמילה תרבית מתארת את רווחיו שם המלווה שהם מתרבים.

רש"י פירש שהריבית נקראת נשך בגלל הדמיון לנשיכת הנחש. נשיכת הנחש בתחילתה היא נקודתית וקטנה, אבל בהמשך הארס מתפשט בכל הגוף; כך הלווה לוקח סכום כסף בריבית, בתחילה הוא מחזיר סכום קטן, אבל במשך הזמן הוא מחזיר סכומי כסף גדולים שגורמים לו הפסד גדול. (שמות כב כד)

על המלווה בריבית ניבא יחזקאל "בנשך נתן ותרבית לקח וחי, לא יחיה, את כל התועבות האלה עשה מות ימות (יח יג)

רבותינו דרשו: אמר הקב"ה מי שהיה בריבית בעולם הזה לא יהיה לעולם הבא (שמו"ר לא ו),

וכך נאמר בפרקי דרבי אליעזר בתיאור מעמד חזון העצמות היבשות (יחזקאל לז): באותה שעה יצאו ארבע רוחות השמים ופתחו את אוצרות הנשמות, והחזירו כל רוח לגוף בשר איש, וכולם עמדו על רגליהם, חוץ מאיש אחד, אמר הנביא יחזקאל, ריבונו של עולם מה טיבו של איש זה, אמר לו "בנשך נתן...לא יחיה". (פרק לג)

על מצוות הצדקה כתב הרמב"ם: שמונה מעלות יש בצדקה זו למעלה מזו, מעלה גדולה שאין למעלה ממנה זה המחזיק ביד ישראל שמך, ונותן לו מתנה או הלוואה, או עושה עמו שותפות, או ממציא לו מלאכה, כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לבריות ולא ישאל. (מתנות עניים פ"י ה"ז)

על מי שאינו מלווה בריבית אמר רבי שמעון בן אלעזר: כל מי שיש לו מעות ומלווה אותם שלא בריבית, עליו הכתוב אומר: "כספו לא נתן בנשך, ושוחד על נקי לא לקח, עושה אלה לא ימוט לעולם" (תהלים טו ה, ב"מ עא.)